

Araştırma Makalesi • Research Article

Merkez Bankalarının İletişimi ve Para Politikası: Avrupa Merkez Bankası Örneği*

Central Bank Communication and Monetary Policy: The Case of European Central Bank

Vedat Cengiz^a

^a Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, 41380, Kocaeli/Türkiye.
ORCID: 0000-0001-7010-4380

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 16 Şubat 2019

Düzeltilme tarihi: 7 Mart 2019

Kabul tarihi: 11 Mart 2019

Anahtar Kelimeler:

Merkez Bankasının İletişimi

Para Politikası

Avrupa Merkez Bankası

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 16, 2019

Received in revised form March 7, 2019

Accepted March 11, 2019

Keywords:

Communication of Central Banks

Monetary Policy

European Central Bank

ÖZ

Para politikasında şeffaflık 1990'ların başlarından itibaren dünya çapında önem kazanmıştır. Merkez bankaları günümüzde hedeflerini, stratejilerini, aldığı kararları ve ekonomik görünüme ilişkin değerlendirmelerini açıklamaya çok daha fazla zaman harcamakta ve tüm bunların gerçekleştirilmesi için de çeşitli iletişim kanallarından faydalanmaktadır. Etkili bir iletişim yardımıyla beklentileri yönlendirmek mümkün olmakta ve bu sayede para politikasının etkinliği artmaktadır. İletişimin para politikasının etkinliği üzerindeki rolünün anlaşılmasının bir sonucu olarak merkez bankaları bugün halk ile iletişimi stratejik bir unsur olarak görmektedir. Bu çalışmanın amacı merkez bankası iletişiminin para politikasının etkililiği açısından önemini Avrupa Merkez Bankası örneğinde incelemektir. Euro Bölgesi kompleks, sürekli değişen ve dolayısıyla belirsizliğin hüküm sürdüğü bir bölgedir. Bu nedenle Avrupa Merkez Bankası'nın farklı hedef kitlelerine yönelmesi ve çeşitli iletişim kanallarını kullanması önemli bir gerekliliktir. İletişim konusunda ileri bir düzeyde olan Avrupa Merkez Bankası'nın kullanmakta olduğu başlıca iletişim kanalları arasında aylık basın toplantıları, düzenli bültenler, konuşmalar, röportajlar, akademik konferans ve araştırmalar ve internet sitesi yer almaktadır.

ABSTRACT

Transparency in monetary policy has gained worldwide importance from the early 1990s. Central banks now spend more time in explaining their objectives, strategies, decisions and assessments of the economic outlook. For the realization of all these, central banks benefit from various communication channels. With the help of an effective communication it is possible to direct the expectations and thus the effectiveness of monetary policy is increasing. After the role of communication on the effectiveness of monetary policy is understood, central banks have started to see the communication with the public as a strategic element. The aim of this study is to examine the importance of central bank communication in terms of the effectiveness of monetary policy in the case of European Central Bank. The Euro area is a complex and constantly changing region in which uncertainty prevails. For this reason, it is an important requirement for the European Central Bank to focus on different target groups and use various communication channels. The communication channels of the European Central Bank, which is in a superior position in terms of communication, are as follows; monthly press conferences, regular press releases, speeches, interviews, academic conferences and researches and website.

1. Giriş

1990'ların başlarından itibaren tüm dünya genelinde para politikası yönetimi ketumiyetten uzaklaşarak şeffaflığa önem vermeye başlamıştır. Böyle bir değişikliğin yaşanmasında, şeffaflıktaki artışın para politikasının etkililiğini arttırabileceği düşüncesi rol oynamıştır. Buna göre şeffaflık halkın para politikasını anlamasına yardımcı

olmakta, halkın anlayışındaki ilerleme de para politikasını daha güvenilir ve etkili kılmaktadır.

Şeffaflığın artan önemi ile birlikte merkez bankalarının halk ile iletişimine de vurgu yapılmaya başlanmıştır. Nitekim günümüzde merkez bankasının halk ile iletişimine stratejik bir unsur olarak bakılmakta ve beklentileri yönlendirmede merkez bankası iletişiminden faydalanmanın yolları araştırılmaktadır. Bu nedenle kompleks, sürekli değişen ve

* Bu çalışma, 01-02 Aralık 2018 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen International Congress of Management Economy and Policy (ICOME P'18-Autumn) isimli kongrede bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: vcengiz@kocaeli.edu.tr

e-ISSN: 2149-4622. © 2019 Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark ev sahipliğinde. Her hakkı saklıdır. [Hosting by TUBITAK ULAKBİM JournalPark. All rights reserved.]

dolayısıyla belirsizliğin hüküm sürdüğü Euro Bölgesi'nde para politikasının yürütülmesinden sorumlu olan Avrupa Merkez Bankası'na büyük görevler düşmektedir. Diğer bir ifadeyle Avrupa Merkez Bankası'nın farklı hedef kitlelerine yönelmesi ve çeşitli iletişim kanallarını kullanması önemli bir gereklilik olarak görülmektedir.

Bu çalışma merkez bankasının iletişimini incelemekte ve merkez bankasının kurduğu iletişim kanallarını Avrupa Merkez Bankası örneğinde ortaya koymaktadır. Aylık basın toplantıları, aylık bültenler, Avrupa Parlamentosuna karşı hesap verilebilirliğin sağlanmasında bir araç olan yıllık rapor, konuşmalar, röportajlar, konferans ve araştırmalar ve internet sitesi Avrupa Merkez Bankası'nın kullandığı temel iletişim kanalları arasında sayılmaktadır.

Avrupa Merkez Bankası'nın iletişim konusunda ileri bir düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Avrupa Merkez Bankası örneğinin incelenmesi, diğer merkez bankalarının iletişim konusundaki eksikliklerinin neler olduğunun belirlenmesi ve ne gibi düzenleme ve uygulamaların yapılması gerektiğinin görülmesi noktasında katkı sağlayacaktır.

2. Merkez Bankacılığında İletişimin Gelişimi ve Önemi

Merkez bankalarının iletişimi; para politikasının hedefi ve stratejisi, ekonomik durum ve gelişmeler, alınması muhtemel para politikası kararları ve merkez bankasının bu hususlardaki bakış açısı hakkında halka bilgi verilmesi olarak tanımlanabilir (Blinder vd., 2008: 10). Merkez bankasının iletişimi, merkez bankası ve özel sektör arasındaki bilgi asimetrisini azaltması ölçüsünde açıklığı, doğruluğu, anlaşılabilirliği ve ortak anlayışı gerektiren şeffaflığa katkıda bulunmaktadır (Geraats, 2010: 2). Para politikasının oluşumunda esaslı bir rol oynayan iletişim, hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Merkez bankaları son 25 yıl içerisinde daha şeffaf hale gelmiş ve iletişime giderek daha fazla önem vermeye başlamıştır. 1990'lerden önce merkez bankalarının bilinmezlik içerisinde olmaları gerektiğine inanılmış, para politikası yapımcılarının mümkün olduğunca az ve şifreli konuşmaları gerektiği inancı kabul görmüştür. Dolayısıyla merkez bankalarının halk ile iletişim kurmasına pek sıcak bakılmamıştır. Ancak 1990'lerden sonra merkez bankasının iletişimi konusunda yeni görüşler ortaya atılmış, daha fazla iletişimin para politikasının etkililiğini arttıracakı iddia edilmiştir. 2000'lerden sonra ise gecelik faiz oranlarının kontrol edilmesinde piyasa beklentilerinin önemine vurgu yapılmaya başlanmış ve beklentileri yönetmenin para politikasının esaslı bir parçası olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Bu durum iletişim politikasını tartışmalı bir konu olmaktan çıkararak merkez bankasının araçları içerisinde itibarlı bir konuma yükseltmiştir. Kısaca para politikasının etkili yürütülmesi çerçevesinde merkez bankasının iletişimine daha fazla vurgu yapılmaya

başlanmış ve iletişim dünya çapında bir olgu haline gelmiştir (Blinder vd., 2008: 7-8).

İletişimde ortaya çıkan ilerlemede etkili olan bir etken de merkez bankalarının bağımsız olması gerektiği görüşünün yaygınlaşması olmuştur. Bağımsızlığın öneminin anlaşılmasına paralel olarak ülkelerin merkez bankalarını daha bağımsız hale getirme çabaları, merkez bankalarının kısmen de olsa daha şeffaf hale gelmesine yol açmıştır. Daha bağımsız merkez bankalarının daha hesap verebilir olması gerektiği ve dolayısıyla merkez bankalarının hem uygulamalarını hem de uygulamalarının altından yatan düşünceyi izah etme sorumluluklarının olduğu görüşü şeffaflığın artmasında etkili olmuştur. Aynı zamanda şeffaflığın uygulanan politikaların etkililiğini giderek artıracakı düşünülmüştür. Bundan dolayı merkez bankaları halk ile iletişimlerine önceki yıllara göre çok daha fazla önem vermeye başlamıştır (Ehrmann ve Fratzscher, 2007: 124; Blinder vd., 2008: 8).

Piyasa katılımcılarının son zamanlarda merkez bankası iletişimine olan ilgilerindeki artışın bir diğer nedeni de Ağustos 2007'de başlayan finansal kriz ile birlikte finansal piyasalarda gözlenen belirsizlikteki keskin artış ve güvendedeki ani düşüş olmuştur. Bazı merkez bankaları ani ve büyük ölçüde genişlemeci likidite işlemleri yapmak zorunda kalmalarına rağmen yüksek enflasyon beklentilerini önlemeye çalışmıştır. Finansal piyasalar, herhangi kötü bir haberin çöküntüye sebep olabileceği veya bir banka hücumunu başlatabileceği kadar hassas hale gelmiştir. Finansal kurumların ödeyebilme yeterliliği ve sağlamlığı ile ilgili belirsizlik, 2008 son baharındaki krizin ortalarında bankalar arası işlemleri sadece tam anlamıyla durma noktasına getirmemiş, merkez bankası tarafından yayımlanan bilgiye bağlanan değerde geniş çaplı bir artışa da yol açmıştır. Daha fazla şeffaflığın finansal krizin hafifletilmesinde etkili olabileceğine inanılmıştır (Geraats, 2010: 2; European Central Bank, 2009: 72).

Merkez bankasının iletişim politikalarının iki temel hedefinden bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki finansal piyasaların para politikası kararlarını ve para politikasının gelecekteki yönelimini öngörebilmesini sağlamaktır. Politika kararlarının yüksek düzeyde bir öngörülebilirliği merkez bankasının iletişim politikalarının hedeflerinden sadece bir tanesidir. Diğer hedef de piyasadaki belirsizlik düzeyini ve para politikasına ilişkin beklentileri çevreleyen değişkenliği azaltmaktır. Bu durum elbette politika kararları ile piyasaları zaman zaman şaşırtmanın gerekli olmayabileceği anlamına gelmemektedir. Ancak ilke olarak yüksek düzeyde bir öngörülebilirlik ve düşük düzeyde bir belirsizlik para politikasının güvenilirliği ve etkililiği açısından önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Ehrmann ve Fratzscher, 2005: 6, 20).

Etkili bir iletişim uygulanan politikaların etkinliğine katkıda bulunmakta ve belirlenen hedeflere ulaşılmasında merkez bankasına yardımcı olmaktadır. İletişim ayrıca bağımsız merkez bankalarının halka karşı hesap verilebilir olma gerekliliğinin bir parçası olarak işlev görmektedir. Zira

bağımsız merkez bankaları aldığı kararları kamuoyuna ve onun seçilmiş temsilcilerine açıklamak ve bu kararların sorumluluğunu üstlenmekle yükümlüdür (European Central Bank, 2001: 59).

3. İletişim ve Para Politikasının Etkililiği

İletişim para politikası uygulamalarının etkililiği açısından önemli bir araçtır. Zira bir merkez bankasının görevinde başarılı kabul edilmesi için sadece gecelik faiz oranını değil, faiz oranlarının seyrine ilişkin piyasa beklentilerini de etkileme yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Blinder vd., 2008: 10,12; Ehrmann ve Fratzscher, 2005: 6). Merkez bankaları çoğunlukla para politikası ile doğrudan etkileyebildikleri kısa vadeli faiz oranlarını temel araç olarak kullanmaktadır. Kısa vadeli faiz oranları merkez bankasının enflasyon veya ekonomik aktivite gibi hedefleri açısından önemlidir. Bununla birlikte merkez bankasının, iktisadi ajanların davranışlarına yön vermek için dolaylı bir şekilde kontrol edebildiği uzun vadeli faiz oranlarını da etkilemesi gerekmektedir (Erdoğan ve Yıldırım, 2009: 62,70). Zira özel tüketim ve yatırım kararları daha çok uzun vadeli faiz oranlarına bağlıdır. Uzun vadeli faizler üzerinde arzu edilen etkinin ortaya çıkarılabilmesi için ekonomik ajanların beklentilerinin iletişim yoluyla etkilenebilmesi gerekmektedir. Kısaca iletişim, merkez bankalarına özel sektör beklentilerini yönlendirme imkanı veren doğal bir köprü işlevi görmektedir (Demiralp vd., 2012: 540; Ehrmann ve Fratzscher, 2007: 125).

İletişim kısmen de olsa politika uygulamasının yerine geçebilmektedir. Demiralp ve Jorda (2004), faiz oranında arzulanan değişmelerin duyurulması ile faiz oranlarını daha küçük hacimli açık piyasa işlemleri ile değiştirmenin mümkün olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum açık bir şekilde şeffaflıktaki artış ve daha fazla iletişimin, politika uygulamalarının etkililiği açısından faydalı olabileceği anlamına gelmektedir. Hatta bir adım daha ileri giderek, merkez bankasının varlık fiyatlarına ilişkin istediği hedef ve düşünceleri duyurması ve varlık fiyatlarının açıklanan bu hedeften sapması halinde politika oranlarında gerekli ayarlamaları yapmak niyetinde olduğuna dair sinyal vermesi durumunda, “açık ağız işlemleri” denilen bir politikanın finansal piyasalar üzerinde etkili olabileceğinden bahsedilmektedir (Ehrmann ve Fratzscher, 2007: 125).

Merkez bankalarının çoğu görev ve stratejileri hakkında açıklama yaparak para politikası hedeflerine ulaşmak istemektedirler. Merkez bankasının; hedefleri ve bu hedeflerin nasıl elde edileceği hakkında açık bir tutum sergilemesi, para politikasının ve para politikasının ekonomik şoklar karşısındaki sistematik tepkisinin özel sektör tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Merkez bankasının ekonominin durumu ve olası ekonomik gelişmeler ilgili görüşlerini sık sık açıklanması ve para politikasını değerlendirmesi, para politikası stratejisindeki şeffaflığın, güvenilirliğin teşviki ve para politikası uygulamalarının öngörülebilirliğinin artırılması açısından hayati önem taşımaktadır. Sonuç olarak şeffaflık ve etkili

iletişim, piyasa beklentilerinin merkez bankasının görüşleri ile uyumlu hale gelmesine ve merkez bankasının fiyat istikrarını sağlama görevinin hafiflemesine önemli katkı sağlamaktadır (European Central Bank, 2009: 72).

Enflasyon beklentilerinin, fiyat istikrarının sayısal tanımının duyurulmasından etkilendiğine, açık ve şeffaf bir hedefin ajanların enflasyon beklentilerinin yönlendirilmesi açısından hizmet edeceği fikrine destek veren güçlü ampirik bulgular vardır. Merkez bankaları bu hususta iyi bir performans sergilemiştir. Ampirik bulgular fiyat istikrarının kesin bir tanımının veya bir enflasyon hedefinin duyurulmasının enflasyon beklentilerini düşürdüğünü teyit etmektedir. Buna göre enflasyon beklentilerinin, enflasyonun geçmişteki değerleri ile ilişkisi artık ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla ampirik bulgular açık ve şeffaf bir hedefin, enflasyon beklentilerinin merkez bankasının fiyat istikrarı tanımı ile tutarlı düzeylerde sabitlenmesine yardım ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumu en iyi şekilde anlatan örneklerden birisi Avrupa Merkez Bankasıdır (European Central Bank, 2007: 66).

Büyük şokların ve piyasa dalgalanmalarının ortaya çıktığı durumlarda merkez bankası iletişiminin özel sektör beklentilerinin oluşumundaki etkinliği çok daha değerli hale gelebilmektedir. Etkili bir merkez bankası iletişimi özellikle, ekonomik görünümle ilgili belirsizliğin arttığı ve piyasaların yönünü kaybettiği kriz dönemlerinde, para politikasının gelecekteki yönelimi hususundaki beklentilerin yeniden düzenlenmesi ve yönetim anlayışının anlatılması açısından önemlidir. Örneğin ampirik bulgular merkez bankası tarafından sunulan ilave bilgilerin, her şeyden önce belirsizliğin önemli ölçüde hakim olduğu zamanlarda finansal piyasa katılımcılarına yardım edebileceğini göstermektedir (European Central Bank, 2009: 72).

4. Avrupa Merkez Bankası'nın İletişim Politikası

Son yıllarda gelişmiş ülkelerde para politikasının şeffaflığı konusunda önemli değişimler yaşanmış ve daha fazla şeffaflık doğrultusunda genel bir eğilim ortaya çıkmıştır. Para politikasının şeffaflığındaki artış ile birlikte merkez bankalarının iletişim politikaları da daha fazla ilgi çekmeye başlamıştır. Merkez bankalarının çoğu hedeflerini, stratejilerini, karar alma süreçlerinin arka planını, düşüncelerini ve faaliyetlerini tanıtmak ve aldıkları para politikası kararlarını halka ve özellikle finansal piyasa katılımcılarına ve medya temsilcilerine açıklamak ve duyurmak için çaba sarf etmeye başlamıştır. Tüm bunların gerçekleştirilmesi için merkez bankaları çeşitli iletişim kanallarından faydalanmaktadır.

Özellikle iki sütuna dayalı bir para politikası stratejisine ve fiyat istikrarı ile ilgili belirlenmiş bir tanımlamaya sahip olan Avrupa Merkez Bankası için para politikası stratejisinin ve alınan kararların halk tarafından anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Para politikasında şeffaflığın öneminin farkında olan Avrupa Merkez Bankası, etkili iletişimin ve yüksek düzeyde şeffaflığın hem finansal

piyasaların hem de halkın güveninin kazanılmasında önemli iki araç olduğuna vurgu yapmıştır. Euro Bölgesi'nde fiyat istikrarının sağlanması görevi çerçevesinde Avrupa Merkez Bankası, uygulamalarının medyadaki ve demokratik kurumlardaki gözlemciler tarafından değerlendirilebilmesine imkan sağlamıştır (Frenkel vd., 2006: 143; Ullrich, 2008: 105).

Avrupa Merkez Bankası Sistemi mevzuatında iletişim politikası hususunda bir takım yasal yükümlülükler yer verilmiş olması şeffaflık ve iletişime gereksinim olduğunu göstermektedir. Avrupa Merkez Bankası daha başlangıçta iletişim için ortaya konulan yasal gerekliliklerin ötesine geçilmesi gerektiği hükmüne varmıştır. Avrupa Merkez Bankası Yönetim Konseyi'nin Ekim 1998'de fiyat istikrarı ile ilgili nicel bir tanımlama yapma ve para politikasını yürütmek için iki sütuna dayalı bir stratejiyi benimsemeye kararları, etkin ve tutarlı bir iletişimin temelini oluşturmuştur. Para politikasının etkililiğine ve etkinliğine katkıda bulunmak ve uygulanan politikalara üye ülkelerde kamuoyu desteğini arttırmak Eurosystem'in iletişim politikasının genel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için tek sesli iletişim ve şeffaflığın geliştirilmesi ilkeleri benimsenmiştir (European Central Bank, 2001: 59-60).

Bilindiği gibi Avrupa Merkez Bankası çok dilli ve çok kültürlü bir çevrede faaliyet göstermektedir. Bu durum Avrupa Merkez Bankası ve Ulusal Merkez Bankaları arasında yakın bir işbirliğini gerektirmektedir. Zira çok farklı dillerde iletişim kurulması gereği, zaman ve çeviri masrafinin yanında farklı dillerde ve kültürel çevrede aynı mesajı tam anlamıyla ifade etme zorluğunu da beraberinde getirdiği için bir engel olarak görülmektedir. Bu ayrıca tek sesli iletişime uygunluk açısından da belirli bir zorluk oluşturmaktadır. Euro alanında karşılaşılan iletişim zorluklarının üstesinden gelinebilmesi için Eylül 1998 tarihinden itibaren Avrupa Merkez Bankasının ve Ulusal Merkez Bankalarının iletişim uzmanlarının oluşturduğu "Dış İletişim Komitesi" faaliyet göstermeye başlamıştır. Eurosystem'in âdemi merkezi yapısına uygun olarak Ulusal Merkez Bankaları iletişim politikası ile ulaşılmaya çalışılan hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Avrupa Merkez Bankası Yönetim Konseyi üyeleri, Ulusal Merkez Bankası başkanları ve Eurosystem personeli iletişime oldukça fazla zaman ve kaynak ayırmaktadır. Bilginin yayılması sürecinde Avrupa Merkez Bankası'nın doğrudan iletişiminin yanında başta medya olmak üzere araçlar da önemli rol oynamaktadır (European Central Bank, 2001: 60-61).

5. Avrupa Merkez Bankası'nın İletişim Kanalları

Avrupa Merkez Bankası halkı ve finansal piyasaları ve çeşitli siyasi ve ekonomik çevreleri kendi uyguladığı politikalar ve diğer aktiviteleri hakkında haberdar etmek, bilgilendirmek ve gerekli açıklamaları yapmak için çeşitli iletişim araçları kullanmaktadır. Burada etkili bir iletişimi hedefleyen Avrupa Merkez Bankası'nın kullandığı iletişim

araçları çeşitli başlıklar altında ortaya konulmaya çalışılmaktadır (Europäische Zentralbank, 2006: 23; Cengiz, 2011: 89-91; European Central Bank, 2001: 61-64).

5.1. Basın Toplantıları

Avrupa Merkez Bankası'nın başkanı ve başkan yardımcıları düzenli bir şekilde basın toplantıları yapmaktadır. Basın toplantıları genelde her ay yapılan ilk Yönetim Konseyi toplantısının hemen ardından gerçekleşmektedir. Basın toplantıları Yönetim Konseyi tarafından alınan kararların açıklanması için kullanılmaktadır. Başkan ayrıca ekonomik gelişmeler hakkında para politikası bağlantılı olarak geniş kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadır. Basın toplantıları, çeşitli medya temsilcilerinin yer aldığı bir soru ve cevap bölümünü de içermektedir. Bu bölümde medya temsilcileri başkana ve başkan yardımcısına doğrudan ulaşabilmekte ve soru sorabilmektedir. Başkanın basın toplantısında yaptığı açıklamalara sadece birkaç saat sonra Avrupa Merkez Bankası'nın web sitesinden ulaşılabilir. Basın toplantıları bir dizi özel televizyon kanalları tarafından canlı yayınlanmakta ve ayrıca Euro alanında ve uluslararası alanda hem yazılı hem de elektronik medyada geniş yer bulmaktadır. Bunun dışında Avrupa Merkez Bankası başkanı ve diğer Yürütme Kurulu üyeleri özel günlerde de basın toplantıları düzenleyebilmektedir.

5.2. Düzenli Basın Bültenleri

Avrupa Merkez Bankası tarafından yayınlanan düzenli basın bültenleri; para politikası kararlarını, mali tabloları, Euro bölgesi menkul kıymet istatistiklerini, ödemeler bilançosundaki aylık gelişmeleri ve parasal gelişmeleri içermekte ve Avrupa Merkez Bankası tarafından doğrudan medya temsilcilerine gönderilmektedir. Düzenli yayınlanan basın bültenleri içerisinde en önemli olanları aylık bültenler ve yıllık raporlardır.

Ekonominin ayrıntılı bir analizinin yer aldığı aylık bültenler genellikle her ay ilk Yönetim Konseyi toplantısından bir hafta sonra yayınlanmaktadır. Finansal analizcileri, akademisyenleri, medya temsilcilerini, iktisat politikası yapımcılarını da kapsayan geniş bir hedef kitesine hitap etmeye çalışan aylık bültenler, Euro alanı için ekonomik durum ve fiyat istikrarı ile ilgili Yönetim Konseyi tarafından yapılan detaylı değerlendirmeleri ve ekonomik gelişmeler ile ilgili detaylı açıklamaları içermektedir. Aylık bültenler ayrıca uzun vadeli ekonomik gelişmeleri, genel iktisadi konuları veya para politikasını ilgilendiren konular hakkında bilgi veren makaleleri ve Euro alanındaki ekonomik ve finansal gelişmeler ile ilgili kapsamlı verinin yer aldığı istatistik bir eki içermektedir. İngilizce hazırlanmakta olan aylık bültenler diğer resmi dillere de tercüme edilmektedir. Aylık bültenlere Avrupa Merkez Bankası'nın web sitesi üzerinden elektronik olarak ulaşabilmek mümkündür.

Yıllık rapor ise Avrupa Merkez Bankası'nın para politikası uygulamaları ve diğer faaliyetleri ile ilgili hesap vermesini sağlayan bir araçtır. Avrupa Merkez Bankası'nın başkanı,

yılda dört defa yasal rapor yükümlülüğünün bir parçası olarak Avrupa Parlamentosu Ekonomik ve Parasal İşler Komisyonu'nun karşısına çıkmaktadır. Avrupa Merkez Bankası Yürütme Kurulu'nun diğer üyeleri de Komisyonun önüne çıkmaktadır. Başkan burada para politikası kararlarına ilişkin izahat vermekte ve ardından Komisyon üyelerinin sorularını cevaplandırmaktadır. Oturumlar halka açık yapılmakta ve başkanın beyanlarının bir kopyası daha sonra Avrupa Merkez Bankası web sitesinde yayınlanmaktadır. Sonuç olarak yıllık raporlar geniş çaplı bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir.

5.3. Konuşmalar

Başkan, Yürütme Kurulu ile Yönetim Konseyi'nin diğer üyeleri tarafından yapılan konuşmalar izleyicilere doğrudan hitap etmenin önemli bir yoludur. Avrupa Merkez Bankası'nın görüşlerinin kamuoyuna anlatılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konuşmaların sıklığı özellikle Avrupa Merkez Bankası'nın kuruluşunun ilk yıllarında yüksek olmuştur. Bu iletişim kanalı Avrupa Merkez Bankası ve uyguladığı para politikaları ile ilgili farkındalığı arttırmakta ve medya üzerinden çarpan etkisi ile yayılmaktadır. Konuşma metinleri genellikle medyaya doğrudan gönderilmekte ve çoğuna Avrupa Merkez Bankası'nın web sitesi üzerinden ulaşılabilir.

5.4. Röportajlar

Yürütme Kurulu üyeleri tarafından gazetelere, dergilere ve elektronik medyaya verilen röportajlar, Avrupa Merkez Bankası'ndaki karar alıcıların politika mesajlarını geniş hedef kitlelere yaymasının önemli bir yoludur. Amacı konuşmalar ile benzerdir. Avrupa Merkez Bankası, röportajlar yoluyla halka kendi ülkesinin diliyle hitap etme imkânı sağlamaktadır. Yürütme Kurulunun 6 üyesi, 2000 yılında Avrupa Birliği ülkelerinin ve Avrupa Birliği dışındaki diğer ülkelerin çeşitli medya kuruluşlarında toplam 600 röportaj gerçekleştirmiştir.

5.5. Akademik Konferans ve Araştırmalar

Avrupa Merkez Bankası akademik konferanslar alanında da aktiftir. Konferanslar, merkez bankacılığı konusu ile ilgilenen iktisatçılar arasındaki etkileşim ve iletişimi destekleme noktasında katkı sağlamaktadır. Konferans programları ile ilgili bilgiler yine web sitesinde yer almaktadır. Konferanslar dışında akademik araştırmalar da yapılmaktadır. Para politikasına ilişkin yapılan araştırmalar Avrupa Merkez Bankası çalışanları tarafından "Working Paper" ve "Occasional Paper" serileri şeklinde yayınlanmaktadır. Yayınlar ücretsiz temin edilebilmekte ve ayrıca Avrupa Merkez Bankası'nın web sitesinden elektronik ortamda indirilebilmektedir. Avrupa Merkez Bankası'nın yayınlarının kapsamlı bir listesini aylık bültenin sonunda bulmak mümkündür. Avrupa Merkez Bankası ayrıca çok sayıda ziyaretçi ve çeşitli kurumlardan gelen uzmanları ağırlamakta ve akademik çevre ile diyaloga önem vermektedir.

5.6. Avrupa Merkez Bankası'nın İnternet Sitesi

Avrupa Merkez Bankası'nın internet sitesi (www.ecb.int), hemen hemen tüm iletişim araçlarının ortak paydasıdır. Avrupa Merkez Bankası bilgi yayma ve üçüncü taraflarla iletişim kurma aracı olarak dünya çapındaki böyle bir ağa büyük önem vermektedir. Avrupa Merkez Bankası tarafından yayınlanan tüm belgeler bu web sitesinden görüntülenebilir ve indirilebilir. Web sitesinin bir bölümü özellikle finans kurumları için ayrılmıştır. Diğer bir kısmı da Euro alanındaki ekonomik, finansal ve parasal gelişmelere ilişkin istatistiki bilgilere ulaşmayı sağlamaktadır. Bu sayede bilgi talebinin önemli bir kısmı elektronik olarak karşılanabilmektedir. Ayrıca daha geniş çapta farklı sorgularla alakadar olmak için e-posta yardım hatları kurulmuştur. Bu şekilde gerçekleştirilen diyalog giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

6. Avrupa Merkez Bankası'nın İletişimi Üzerine Çalışmalar

Avrupa Merkez Bankası'nın para politikası çok sayıda çalışmaya konu olmuştur. Bunların bir kısmı, para politikasının etkinliği üzerinde belirleyici olan iletişim üzerine yapılmıştır. Nitekim iletişimi, politika araçlarının önemli bir parçası olarak gören Avrupa Merkez Bankası ampirik çalışmalar için zengin bir zemin oluşturmaktadır.

Ampirik bulgular genel olarak açık ve şeffaf bir hedefin, enflasyon beklentilerinin merkez bankasının fiyat istikrarı tanımı ile tutarlı düzeylerde sabitlenmesine yardım ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Avrupa Merkez Bankası bu durumu en iyi anlatan örneklerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiyat istikrarı için sayısal bir tanımlama yapılarak halka duyurulması ve fiyat istikrarına yönelik risklerin analizini içeren Avrupa Merkez Bankası'nın para politikası stratejisinin yayınlanması, enflasyon beklentileri için bir çapa işlevi görmüştür (European Central Bank, 2007: 66).

Avrupa Merkez Bankası'nın iletişim yaklaşımı üzerine yapılmış ampirik çalışmalar yeni bilgiyi aktarmanın etkin bir aracı olarak görülen basın toplantılarının, finansal değişkenler üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Avrupa Merkez Bankası başkanı tarafından yönetilen soru ve cevap oturumlarının arzulan konuların aydınlatılmasında özellikle faydalı olduğu belirtilmiştir (Jeenneau, 2009: 10-11).

Brand vd. (2006: 9) piyasa katılımcılarının, para politikası ile ilgili beklentiler noktasında geçmişe kıyasla daha iyi durumda olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, Avrupa Merkez Bankası'nın iletişim kanallarından biri olan basın toplantılarının piyasaların beklentilerini önemli ölçüde değiştirebileceği görüşüne destek vermiştir. Sonuçlar ayrıca Avrupa Merkez Bankası'nın iletişiminin neden olduğu para politikası beklentilerindeki değişimlerin de orta ve uzun vadeli faiz oranları üzerinde anlamlı ve önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Rosa ve Verga (2007: 168-169), Avrupa Merkez Bankası'nın beyanlarının fiilleri ile tutarlı olduğunu ve iletişiminin repo faiz oranının kısa vadeli dinamikleri hakkında faydalı bilgi aktardığını ortaya koymuştur. Finansal piyasaların parasal otoritenin gönderdiği sinyalleri hem anladığı hem de buna inandığı ampirik olarak doğrulanmıştır. Bu bağlamda Avrupa Merkez Bankası'nın halk ile iletişiminin etkili olduğu ve piyasanın beklentileri üzerinde belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İletişimde açıklık parasal otoritenin uygulamalarının halk tarafından anlaşılmasını ve enflasyon beklentilerinin etkin bir şekilde oluşturulabilmesini sağlamaktadır. Avrupa Merkez Bankası'nın basın bültenleri ve aylık bülten para politikasının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Avrupa Merkez Bankası'nın en etkili yayını olan aylık bülten açıklığın artırılmasına yardımcı ek bilgiler de içermektedir. Yapılan analizlere dayanılarak Avrupa Merkez Bankası'nın yazılı iletişiminin 1999-2007 döneminde oldukça açık olduğu ve olası yanıma örneklerinin düşük olduğu sonucu çıkarılmıştır (Bulir vd., 2012: 50-53)

Bulir vd. (2012) Avrupa Merkez Bankası'nın iletişiminin içeriğini kullanarak para politikası ile verilmek istenen mesajların açıklığını ölçmüştür. Bu amaçla halkın merkez bankasının iletişiminden çıkaracağı enflasyon riskinin ölçülerini analiz eden bir metodoloji kullanmıştır. Bu ölçüler halka, para politikası kararlarının anlaşılabilirliğini arttıran ilave bilgi sağlamaktadır. Avrupa Merkez Bankası'nın aylık bültenlerinde yer alan enflasyon riskinin değerlendirilmesi ile ilgili ek bilgilerin, iletişim açıklığının artırılmasına yardım ettiği, buna karşılık parasal gelişmeler hakkındaki bültenlerin az da olsa iletişimin açıklığı azalttığı bulunmuştur. Dolayısıyla basın bültenlerinde ve aylık bültenlerde parasal değerlendirmelere daha az yer verilmesinin doğru olacağı ileri sürülmüştür.

Ullrich (2008) Avrupa Merkez Bankası'nın iletişiminin enflasyon beklentileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada faize ilişkin kararların alındığı Yönetim Konseyi toplantılarının hemen ardından gerçekleştirilen basın toplantıları üzerinde durulmuş ve finansal piyasa uzmanlarının enflasyon beklentileri kullanılmıştır. Tahmin sonuçları basın toplantılarında yapılan açıklamaların, uzmanların enflasyon beklentileri üzerindeki etkisinin anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, Avrupa Merkez Bankası tarafından yapılan açıklamaların fiyat istikrarına yönelik riskleri haber verdiği ve finansal piyasaların da buna tepki gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır.

7. Sonuç

Etkili bir iletişim ve yüksek derecede şeffaflık hem halkın hem de finansal piyasaların güvenini kazanmanın iki önemli aracıdır. İyi derecede şeffaflık ve iletişim gözlemciler merkez bankasının uygulamalarını değerlendirme imkânı vermektedir. Belirsizliği azaltması iletişimin özel sektör için açık faydalarından birisini oluşturmaktadır. İletişimin özellikle finansal piyasaların yönlendirilmesinde etkili bir

araç olduğu noktasında genel bir görüş birliği bulunmaktadır. Ancak iletişimin etkili olabilmesi için “ne yaptığını söyleyen ve söylediğini yapan” bir merkez bankasına ihtiyaç vardır.

Avrupa Merkez Bankası aktif bir iletişimi hedeflemiş ve tek sesli iletişim ilkesini benimsemiştir. Bölgesel ve ulusal hedef grupları ile temasların sürdürülmesi açısından iletişimde özellikle Ulusal Merkez Bankaları'na önemli rol verilmiştir. Para politikası stratejisinin, politika hedeflerinin ve alınan kararların duyurulması ve yayınlanması Avrupa Merkez Bankası'nın iletişim politikasının esasını oluşturmaktadır. Avrupa Merkez Bankası bunun için çeşitli iletişim kanallarını kullanmaktadır. Bu kanalların bir kısmı iktisadi analizleri, değerlendirmeleri ve istatistiki verileri kapsayan aylık ve yıllık raporlar gibi düzenli yayınlar ve akademik çalışmalarıdır. Diğer önemli kanallar ise politika kararları hakkındaki iletişime dayanan basın toplantıları, konuşmalar ve röportajlardır. Avrupa Merkez Bankası'nın internet sitesi ise hemen hemen tüm iletişim araçlarının ortak paydasını oluşturmaktadır.

Avrupa Merkez Bankası, iletişim konusunda kendi üzerine düşen gereklilikleri yaptığına, diğer ülke merkez bankalarına göre halk ile daha aktif iletişim kurduğuna ve benimsediği yaklaşımın para politikasının desteklenmesinde ve hedeflerine ulaşmada önemli rol oynadığına inanmaktadır. Avrupa Merkez Bankası'nın bu görüşü, Euro Bölgesi'nde kurulan iletişimin açık olduğu ve halk tarafından anlaşıldığı, beklentiler üzerinde belirleyici olduğu yönünde sonuçlara ulaşan ampirik literatür tarafından da desteklenmiştir.

Kaynakça

- Blinder, A. S., Ehrmann M., Fratzscher M., De Haan J., & Jansen D. (2008). Central bank communication and monetary policy: A survey of theory and evidence. *ECB Working Paper*, No: 898, May, 1-54.
- Brand, C., Buncic, D., & Turunen, J. (2006). The impact of ECB monetary policy decisions and communication on the yield curve. *ECB Working Paper Series*, No: 657, July, 1-33.
- Bulir, A., Cihak, M., & Smidkova, K. (2012). Writing clearly: The ECB's monetary policy communication. *German Economic Review*, 14 (1), 50-72.
- Cengiz, V. (2011). *Merkez bankalarının Eurosystem'e entegrasyonu: TCMB'nin bağımsızlığı üzerine bir değerlendirme*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Demiralp, S., Kara, H., & Özlü, P. (2012). Monetary policy communication in Turkey. *European Journal of Political Economy*, 28, 540-556.
- Ehrmann, M., & Fratzscher, M. (2005). How should central banks communicate?. *ECB Working Paper*, No: 557, November, 1-41.

- Ehrmann, M., & Fratzscher, M. (2007). The timing of central bank communication. *European Journal of Political Economy*, 23, 124-145.
- Erdoğan, S., & Yıldırım, D. Ç. (2009). Türkiye’de Faiz Kanalı ile Parasal Aktarım Mekanizması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 57-72.
- Europäische Zentralbank (2006). *Die Europäische Zentralbank das Eurosystem das Europäische System der Zentralbanken*. Frankfurt: Europäische Zentralbank.
- European Central Bank (2001). The external communication of the European Central Bank. *Monthly Bulletin*, February, 59-65.
- European Central Bank (2007). Communicating monetary policy to financial markets. *Monthly Bulletin*, April, 61-71.
- European Central Bank (2009). Central bank communication in periods of heightened uncertainty. *Monthly Bulletin*, November, 71-79.
- Frenkel, M., Pierdzioch, C., & Stadtmann, G. (2006). The transparency of the ECB policy: What can we learn from its foreign exchange market interventions?. *Journal of Policy Modelling*, 28, 141-156.
- Geraats, P. M. (2010). Talking Numbers: Central Bank Communications on Monetary Policy and Financial Stability. In: *5th ECB Statistics Conference*, 19-20 October.
- Jeenneau, S. (2009). Communication of monetary policy decisions by central banks: What is revealed and why?. *BIS Papers*, No: 47, May, 1-38.
- Rosa, C., & Verga, G. (2007). On the consistency and effectiveness of central bank communication: evidence from the ECB. *European Journal of Political Economy*, 23, 146-175.
- Ullrich, K. (2008). Inflation expectations of experts and ECB communication. *The North American Journal of Economics and Finance*, 19(1), 93-108.